

WIM GELDOLF

**«Camille Huysmans en Lode Craeybeckx 1922-1968.
Het verhaal van een politieke relatie in goede en in
kwade dagen»**

Antwerpen, Facet, 1999, 328 p.

Deze studie werd geschreven in opdracht van de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Camille Huysmans. Diepgaand bronnenonderzoek in vooral het Huymansarchief lag ten grondslag aan 14 chronologisch geordende hoofdstukken over de relatie tussen twee Antwerpse socialistische kopstukken en burgemeesters, Camille Huymans (verder CH) en Lode Craeybeckx (verder LC).

De A. wisselt zijn beschrijving van echte contacten tussen CH en LC, zoals tijdens de periode waarin LC door CH in de redactie van *Volksgazet* wordt binnengebracht, af met bladzijden waarin de rol van beiden apart aan bod komt en er van een relatie weinig te merken valt (LC als advocaat en burgemeester van Deurne van 1933-1937). Zo blijkt het hoofdstuk gewijd aan vooroorlogse spanningen in de BWP tegen de achtergrond van de crisis, een kaleidoscoop waarin Van Extergem, Frans Detiège, de Duitse SPD-emigrante Toni Sender en Eekelers verschijnen. Uiteraard verschijnt ook LC ten tonele en verder wordt een vrij impressionistische schets van CH's rol als burgemeester van Antwerpen geleverd. Opvallend in dit hoofdstuk (en ook later) de bijzonder positieve wijze waarop schepen en volksvertegenwoordiger Eekelers wordt voorgesteld. N.a.v. diens uitschakeling voor een nieuw mandaat bij de schepenpoll van 1938, neemt Geldolf instemmend (in extenso) een verongelijkte brief van de gebuisde over. De A. laat evenwel na er op te wi-

jzen dat reeds toen meesmuilend werd vastgesteld : “met één mandaat en een hutje aan de Kolonielaan (*entrée pour le service*) zou menig proletariër het stellen” (Reinaert, 7/1/1939)...

Volgt een hoofdstuk over de neutraliteitspolitiek waarin de uiteenlopende opvattingen van beide hoofdrolspelers wel duidelijk worden, maar verder gewoon naast mekaar worden gezet. Meer en meer rijst hier de vraag wat de specifieke problematiek is achter de ‘vergelijking’ CH-LC. Inderdaad, na een goede honderd pagina’s is er van een echte politieke relatie tussen beide eigenlijk nog niet echt sprake geweest. Het hoofdstuk Tweede Wereldoorlog betreft vooral LC, met hierin de ‘onthulling’ dat VNV-er Jan Brans de voornaamste medewerker op zijn advocatenkantoor bleef, wat in bepaalde Antwerpse kringen voor de nodige opschudding zorgde. Men vraagt zich af waarom, want alhoewel Geldolf eigenlijk geen hypothese aandraagt voor het waarom van dat rare duo Brans-LC, blijkt deze laatste – zonder echt in het verzet gezeten te hebben – toch duidelijk aan de goede kant te staan.

De maanden na de bevrijding brengen CH weer op het voorplan. En dan volgt het hoofdstuk “Naar de breuk”. Aangezien er daarvoor praktisch geen contact was tussen LC en CH, lijkt dit trouwens een wat eigenaardige titel. De A. brengt hier weer een feitenrelaas met opnieuw heel wat teksten en citaten, maar waarbij de achtergronden wat vaag blijven. Wat er ook van zij, blijkbaar situeert zich medio 1945 het begin van de vete. Het kwam erop neer dat CH vond dat zijn advocaat LC weinig of niets deed in de zaak wegens

laster en eerroof die de burgemeester had aangespannen tegen het weekblad *t’ Pallieterke*. Daarna brengt Geldolf uitvoerig de positie van CH ter sprake in de zaak van het verbod van politieke kandidatuurstelling voor oorlogsburgemeester Delwaide en wijdt ook verschillende bladzijden aan Groot-Antwerpen. Van een “relatie” CH-LC is hier eens te meer weinig sprake.

We zijn over de helft van het boek als de A. eindelijk tot de kern van de conflictuele relatie komt: de wederzijdse concurrentie om na de gemeenteraadsverkiezingen van 1946 burgemeester te worden in het nieuwe BSP-CVP college. Geldolf schetst gedetailleerd de evolutie van het conflict in het kader van de collegevorming en maakt duidelijk dat het voor CH ging om een samenzwering tussen P.W. Segers en LC, georkestreerd door Van Cauwelaert als wraak voor het verlies van zijn burgemeesterschap in 1933. Men kent de afloop van het verhaal : LC werd burgemeester (en zou het blijven tot aan zijn overlijden).

Na de vijftig pagina’s van dit pertinente hoofdstuk volgen er nog een kleine honderd over nog 21 jaar cohabitatie van CH en LC, een periode die zelfs in de ogen van de A. niet meer zo belangrijk is. De (epistolaire) contacten blijken slechts sporadisch en zonder onderling verband. Ze kennen na 1947 enkel kleine opflakeringen omtrent een drietal problemen (het intercommunaal electriciteitscontract, de opportuniteit van een universiteit Antwerpen en de volks/talentelling). Verder worden de lotgevallen van LC en CH dan weer apart behandeld met o.m. een hoofdstuk over het beruchte anti-joodse incident met een dronken LC in 1964 (waarna CH een

plaats op de gemeenteraadslĳst aanvaardt om het negatieve effect van het incident mee te counteren). Ereschepen Geldolf maakt van dit hoofdstuk gebruik om een kleine persoonlijke rekening te vereffenen met degenen binnen de Antwerpse BSP die LC na het incident terug opvisten en zo de ‘gerontocratie’ bevorderden (... en die concurrenten waren van Geldolf op lokaal politiek vlak). In een laatste hoofdstuk is de relatie er opnieuw... maar postuum in de toespraken en herinneringen van LC aan CH. De A. besluit dat het ging om een “hoogst merkwaardige relatie” opeenvolgend gebaseerd op “bewondering, aantrekkingskracht, ontgoocheling, kritische wisselwerking en wederzijdse eer- bied”.

Bij dat “hoogst merkwaardige” moeten m.i. toch vraagtekens gezet worden. Geldolf maakt inderdaad niet echt duidelijk waarom hij de relatie Huysmans-Craeybeckx privilegieert en bv. niet die tussen Huysmans en die andere Antwerpse socialistische bons, Willem Eekelers. In de periode 1921-1945 stond de relatie CH-Craeybeckx zeker niet in het middenpunt van de lokale politieke evoluties. De A. vermeldt trouwens zelf dat LC in de jaren ’30 als ‘tweedepansfiguur’ werd aanzien. Aan het feitelijk relaas van de ‘relatie’ is na dit boek wellicht nog weinig toe te voegen. Maar qua probleemstelling is zoals reeds gezegd een groot vraagteken te plaatsen bij de relevantie van precies deze relatie, voor zover die er in bepaalde periodes al was natuurlijk. Ook de interpretatie van het conflict om het burgemeesterschap blijft voor een deel oppervlakkig. In welke mate gaat het ondanks de persoonlijke aspecten om een ideologisch geladen conflict? Zou het relevant kunnen zijn CH als een klass-

ieke exponent van de oude Internationale te zien en LC als een sociaal-democratisch nieuwlichter? Is het analyserooster van CH zelf – de vakbonden worden meester in de partij en de intellectuelen worden ‘gekelderd’ (p. 243) – pertinent? Gaat het om een generationeel conflict? Alleen maar vragen waarover wij hier niet echt een hypothese te lezen krijgen. Praktisch komt het de vlotheid van de tekst zeker niet ten goede dat steeds opnieuw soms bladzijdenlange citaten van de hand van beide protagonisten worden opgenomen. Konden deze alleszins interessante teksten echt niet in eindnoot of in bijlage? Deze werkwijze geeft soms ook de indruk dat het om een collage gaat waarbij de context wel eens uit het oog verloren wordt. Met enige overdrijving kan men in bepaalde delen denken een becommentarieerde bronnenuitgave te lezen.

Het boek is zeker prettig om lezen voor wie de lokale toestanden een beetje kent. De grote (en de kleine) kanten van beide actoren komen duidelijk uit de verf. Er is gewerkt op origineel bronnenmateriaal. Maar men kan zich toch afvragen of de A. niet beter een uitgebreid artikel had gemaakt met een wat breder opgetrokken problematiek op basis van het sleutelhoofdstuk over het conflict om het burgemeesterschap, waar de bestudering van de verhouding CH-LC uiteraard pertinent is.

Dirk Martin